

Skýrsla af 110. þingi Alþjóðavinnumálastofnunarinnar (ILO)

Genf 10.6 – 21.6 2022

Sendinefndin

Sendinefnd Íslands á þinginu var skipuð eftirtöldum aðilum: Frá velferðarráðuneytinu: Guðmundur Ingi Guðbrandsson, félags- og vinnumarkaðsráðherra, Unnur Elfa Hallsteinsdóttir og Margrét Gunnarsdóttir. Frá utanríkisráðuneytinu: Harald Aspelund, sendiherra Íslands gagnvart Alþjóðastofnunum í Genf og Ragnheiður Kolsöe sendiráðunautur. Fulltrúar íslenskra atvinnurekenda voru þau Álfheiður Sívertsen (fyrrri hluti) og Ragnar Árnason (seinni hluti), lögfræðingar Samtaka atvinnulífsins. Fulltrúar íslensks launafólks voru Magnús M. Norðdahl, lögfræðingur ASÍ og ráðgjafarnir Þór Hinriksson, Stefanía Jóna Nielsen og Dagný Ósk Aradóttir Pind. Þau Þór og Stefanía sátu Genfarskólann. Samhliða þinginu hittist nefnd um félagsfrelsi (CFA) þar sem Magnús M. Norðdahl á sæti auk þess sem stjórn kom saman til stutts fundar eftir þinglok.

Megin málefni

1. Ofbeldi og áreiti í heimi vinnunnar (seinni umræða).
2. 100 ára afmælisýfirlýsing ILO.
3. Nefnd um framkvæmd alþjóðasamþykktanna.

1. Ofbeldi og áreiti í heimi vinnunnar (seinni umræða).

Ákveðið var árið 2016 að gera þetta að umræðuefni 2018. Seinni umræða fór fram í ár og til varð ný samþykkt ásamt viðeigandi tilmælum. Eins og í fyrr var umræðan erfið en góð sátt tókst að lokum. Sendir voru út spurningalistar og drög að samþykkt fyrir þingið. Maríanna Traustadóttir tók þátt í samvinnu norrænu hreyfingarinnar þar sem afstaða þeirra innan ITUC var samræmd. Gildissvið þeirrar verndar sem samþykktin veitir er mjög víðtæk og launafólk raunverulega verndað hvar sem það er vegna vinnu sinnar, varðið gegn áreiti samskiptamiðla, gegn áreiti þriðja aðila auk þess að sérstaklega skal hugað að afleiðingum heimilisofbeldis inn á svið vinnunnar. Sérstaklega skal tekið tillit til þess að konur og stúlkubörn eru sérstaklega útsett fyrir ofbeldi og áreiti en samþykktin veitir öllum viðkvæmum hópum sérstaka vernd. Í fyrra var mikil umræða um hvort taka skyldi saman lista með öllum þeim minnihlutahópum sem mest eiga í hættu að verða fyrir ofbeldi og áreiti og það má segja að sá listi hafi verið mesta hitamálið í fyrrri umræðu. Á þessum lista var meðal annarra hópa talað um LGBTI fólk. En mörg lönd í Afríku og víðar hafa lög sem banna slíkt. Þegar átti að ræða þetta í nefndinni 2018 fór að lokum svo að mörg lönd yfirgáfu salinn og sögðust ekki geta staðið að baki neinni samþykkt sem innihéldi tilvísun sem þessa. Reynt var að taka út listann og hafa bara tilvísun í alla minnihlutahópa. Niðurstaðan varð sú 2019 að ekki skyldi gerður listi enda gæti hann jafnframt verið útilokandi ef tilteknir hópar væru ekki nefndir eða ef nýir öðlast viðurkenningu. Á tímabili var óttast að ekki tækist sátt um tilmæli en svo fór að lokum að það tókst og ákváðu atvinnurekendur að standa saman að samþykkt þeirra. Tilmælin fela í sér leiðbeiningu um framkvæmd og túlkun. Þar er m.a. tekið fram að gera ber ráð fyrir því við innleiðingu að þolendur geti látið af störfum og fengið bætur, þeir eigi rétt á starfi sínu að nýju, lögfræðiaðstoð, leyfi á launum, breytt verkefni o.fl. Mennta þurfi dómara og vinnueftirlit og tryggja góða meðferð og stuðning. Drífa Snædal sat þessa nefnd ásamt Önnu Lilju Gunnarsdóttur. Sjá nánar nýja [Samþykkt og Tilmæli](#).

2. 100 ára afmælisýfirlýsing ILO.

Síðast liðið vann forstjóri ILO í samráði við stjórn ILO drög að 100 ára yfirlýsingu sem ætlað var að draga upp stóru línurnar fyrir ILO næstu 100 árin og ramma inn þær hættur og þau tækifæri sem í framtíðinni felast og varða framtíð vinnunnar. Í tengslum við þetta var unnin sérstök skýrsla af sérfræðingahópi undir forystu forsætisráðherra Svíþjóðar. Þessi gögn lágu fyrir þeirri þríliða þingnefnd sem verkefnið fékk. Frá upphafi var ljóst að langt var á milli launafólks og atvinnurekenda m.a. vegna þess að atvinnurekendur töldu samráðsferlið ekki hafa verið nægilega gott en ekki síður vegna þess að þeir höfðu eignarhaldi á fyrrgreindri skýrslu sérfræðinganna. Við settum okkur tvö megin samningsmarkmið í upphafi. Í fyrsta lagi að tryggja lágmarksréttindi fyrir allt launafólk (grundvallarréttindi, vinnutíma, lágmarkslaun og vinnuvernd) óháð samningssambandinu þ.e. óháð því hvort um hefðbundið ráðningarsamband væri að ræða, verktöku eða einhver óformleg sambönd. Í öðru lagi að ná því fram að rétturinn til öryggis og fullnægjandi aðbúnaðar yrði viðurkenndur sem grundvallarréttur í skilningi ILO. Það þýðir að tiltekin eða tilteknar Samþykkir ILO t.d. 155 eða 187 yrðu færðar í flokk grundvallarsamþykktar. Þingnefndin sem fjallaði um þetta efni tók til starfa þegar á öðrum degi þingsins. Venjulega eru teknir 2-3 í umræður, síðan 1-2 í störf minni samninganefndar og síðan málið klárað í þingnefnd í upphafi annarrar viku. Að loknum almennum umræðum var sett niður samninganefnd en mjög stór og það stór að eins hefði mátt halda áfram fyrir fullskipaðri nefnd. Unnið var með texta og skjá og reynt að ná samkomulagi. Atvinnurekendur reyndust mjög tregir til samninga og lögðu fram mikið af breytingatillögum sem útvötnuðu fyrirbyggjandi drög. Margt af því naut stuðnings nýrrar ríkisstjórnar Brasilíu sem var mjög virk. Á brattan var því að sækja og starfaði samninganefndin fram undir miðnætti allt fram á miðvikudagskvöld í seinni viku. Að lokum náðum við, aðallega með stuðningi Evrópusambandsins og Afríku, ásættanlegri lausn sem tryggði bæði aðalsamningsmarkmið okkar. Yfirlýsingin sjálf ber þess hins vegar merki að vera afrakstur langra og erfiðra samningaviðræðna. Hún geymir þó umfjöllun um þær miklu áskoranir sem vinnandi fólk stendur frammi fyrir vegna tæknibreytinga, loftslagsbreytinga, mannfjöldapróunar, fólksflutninga, ójafnaðar og fátæktar. Jafnframt undirstrikar hún mikilvægi alþjóðasamvinnu til þess að mæta þessum áskorunum sem í raun var mikill sigur miðað við viðhorf t.d. Bandaríkjanna, Brasilíu og fleiri álíka. Hún gefur ILO því umboð til þess að ávarpa þessa þætti í störfum sínum sem er mikilvægt þegar kemur að því að gera starfs- og fjárhagsáætlanir stofnunarinnar og ákveða dagskrá komandi þinga. Magnús M. Norðdahl sat þessa nefnd og var valinn til þess með 8 öðrum fulltrúum launafólks að mynda samninganefnd hópsins. Gylfi Kristinsson fylgdist með störfum nefndarinnar. Sjá nánar [100 ára afmælisyfirlýsingu ILO](#).

3. Nefnd um framkvæmd alþjóðasamþykktar.

Nefndarstarfið hófst að venju með almennum umræðum sem að þessu sinni byggðu á skýrslu um framkvæmd Samþykktar og Tilmæla almannatryggingar og félagslega vernd. Sjá skýrslu um [Universal social protection for human dignity, social justice and sustainable development](#). Í framhaldi almennrar umræðu var fjallað um framkvæmd einstakra aðildarríkja á fullgiltum samþykktum Alþjóðavinnuámalastofnunarinnar. Að þessu sinni tókst sátt milli fulltrúa atvinnurekenda og fulltrúa launafólks um hvaða lönd og hvaða Samþykktir skyldu teknar fyrir. Fulltrúar launafólks hefðu kosið og fleiri mál er lúta að félagafrelsi hefðu verið tekin fyrir en sáttin gerði annars vegar ráð fyrir jafnvægi milli heimshluta og hins vegnar milli grundvallarsamþykktar. Þetta var nokkuð hefðbundið og átakalaust. Fjallað var um 24 alvarleg brot. [Niðurstöður nefndarinnar](#). Á fundi nefndarinnar var jafnframt kynnt ársskýrsla félagsfrelsisnefndarinnar (CFA). Sjá [ársskýrslu CFA 2018](#).

Genfarskólinn

Genfarskólinn, er skóli á vegum norrænu verkalyðshreyfingarinnar sem haldinn er í tengslum við þing Alþjóðavinnuálastofnunarinnar og starfaði að venju með miklum krafti. Íslensku þátttakendurnir tóku virkan þátt í starfi skólans ásamt öðrum nemendum frá hinum Norðurlöndunum. Nemendur fylgdust með störfum mismunandi nefnda þingsins, fengu fyrirlestra um starfsemi ILO og samstarf við aðrar alþjóðastofnanir. Unnið var í ákveðnum málefnaþópum og í lok þingsins skilaði hver hópur skýrslu um þann málaflokk sem hann valdi að fylgja eftir á meðan á þinginu stóð. Þar sem um 100 ára afmælisþing var að ræða og einungis tvær tæknilegar nefndir, fylgdust nemendur jafnframt með þeim sérstöku viðburðum og umræðum sem efnt var til. Einnig var á margt að hlusta því nánast var ekki hægt að þverfóta fyrir þjóðarleiðtogum og fyrirfólki sem ávarpaði þingið. Nánari upplýsingar um Genfarskólann er hægt að finna á meðfylgjandi slóð: [Genfarskólinn](#)

Mat o.fl.

Þingið einkenndist mjög erfiðum samningaviðræðum í þeim tækilegu nefndum störfuðu og af fjölmörgum heimsóknum þjóðarleiðtoga og mjög miklum og víðtækum öryggisráðstöfunum af þeim sökum. Sú sátt sem að tókst í hittiðfyrra eftir átök undanfarinna ára um störf nefndar um framkvæmd samþykka (CAS) hélt. Ásmundur Einar Daðason velferðarráðherra heimsótti þingið, en það gerði hann einnig á síðasta ári. Jafnframt er í deiglunni að fulltrúi ríkisstjórnar Íslands taki sæti í stjórn ILO en skv. skiptireglu norrænu ríkisstjórnanna opnast slíkur möguleiki 2020. Hvorutveggja sýnir aukinn áhuga íslenskra stjórnvalda á störfum ILO.

Júní 2019,

Magnús M. Norðdahl